

Lähiverkoston ohjaaminen osana etänä toteutettavaa toimintaterapiaa

Alisa Nykänen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Toimintaterapian koulutusohjelma

Tekijä(t) Nykänen, Alisa	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2018
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Lähiverkosto ohjaaminen osana etänä toteutettavaa toimintaterapiaa		
Tutkinto-ohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Kantanen, Mari ja Juntunen, Kristiina		
Toimeksiantaja(t) EETU-Hanke (Jyväskylän ammattikorkeakoulu)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Perheellä ja varhaiskasvattajilla on merkittävä rooli lapsen arjessa. Toimintaterapialla pyritään tukemaan lapsen sujuvaa arkea ja näin ollen yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvattajien kanssa on olennaista. Tukikeinot lapsen päivittäisten toimintojen haasteiden ratkaisemiseksi tulee saada osaksi lapsen arkea. Lähiverkoston ohjaamisella pyritään tukemaan lapsen arjessa toteutuvaa harjoittelua ja oppimista.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata toimintaterapeuttien toteuttamaa ohjausta lapsen lähiverkostolle EETU-etäkuntoutushankkeen aikana. Tavoitteena on kehittää toimintaterapeuttien toteuttamaa lähiverkoston ohjaamista etämenetelmiä hyödyntäen. Tutkimustehdävänä on kuvata 1) miten toimintaterapeutti ohjaa etäkuntoutushankkeen aikana vaativaa lääkinällistä kuntoutusta saavien lasten lähiverkostoa sekä 2) peilata ja tutkia yhtäläisyyksiä toteutetun lähiverkoston ohjauksen ja Occupational Performance Coaching interventiomallin välillä.</p> <p>Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus, jonka aineistona on Eetu-hankkeen mentorointihaastattelut. Mentoroinnissa oli toimintaterapeutti – varhaiskasvattaja työpareja (n=4). Aineisto koostui yhteensä 12:sta haastattelusta. Analyysi toteutettiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä ja ohjaavana teoriana on ollut OPC interventiomalli.</p> <p>Toimintaterapeuttien ohjaamisessa toteutui pääsääntöisesti hyvin OPC interventiomallin strukturoitu prosessi, emotionaalinen tuki ja tiedon vaihtaminen. Mentorointien kautta ei tullut esille selkeästi yhteisöjen voimavarojen hyödyntämistä tai lapsen tyypilliseen kehitykseen liittyvää tiedon vaihtamista. Eetu-hankkeen aikana toimintaterapeuttien ja varhaiskasvattajien välinen yhteistyö oli kohderyhmän kokemusten mukaan lisääntynyt.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Toimintaterapia, lähiverkoston ohjaus, Occupational Performance Coaching, etäkuntoutus		
Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Nykänen, Alisa	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2018
		Language of publication: Finnish
	Number of pages 36	Permission for web publication: x
Title of publication Network Coaching as a part of Occupational Therapy E-rehabilitation		
Degree programme Occupational Therapy		
Supervisor(s) Kantanen, Mari and Juntunen, Kristiina		
Assigned by EETU-project (JAMK University of Applied Sciences)		
<p>Abstract</p> <p>The family and early childhood caregivers have a significant role in children's everyday life. Occupational therapy aims at supporting children's uncomplicated everyday life, and involving the parents and caregivers in the rehabilitation process is essential. The support measures for solving the challenges in everyday life must be a part of children's everyday context. Coaching the children's close network, i.e. the families and caregivers, is a way to help the children to learn and achieve their goals.</p> <p>The purpose of the thesis was to describe how occupational therapists guided children's networks during the EETU e-rehabilitation project. The aim was to develop occupational therapists' network counselling by using e-rehabilitation methods. The research tasks were 1) to describe how occupational therapists' guide children's networks during an e-rehabilitation project and 2) to explore and compare the similarities between the network coaching and Occupational Performance Coaching (OPC).</p> <p>This had a qualitative approach, and the data came from the mentoring interviews of the EETU-project. Material included 12 mentoring interviews with four working pairs consisting of an occupational therapist and a caregiver. The data was analysed by using theory-based content analysis in which the guiding theory was the OPC intervention model.</p> <p>The coaching given by occupational therapists mainly in accordance with three domains of the OPC model, namely, a structured process, emotional support and exchange of information. Some of the domains were not visible in the data: information exchange about the children's typical development or community resources and entitlements. During the EETU-project, the co-operation between the occupational therapists and kindergarten caregivers had increased according to the views of the target group.</p>		
Keywords/tags (subjects) Occupational therapy, Occupational Performance Coaching, e-rehabilitation, network counselling		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	2
3	Tietoperusta	3
3.1	Toimintaterapia kuntoutusmuotona.....	3
3.2	Etäkuntoutus ja -menetelmät	4
3.3	Perhe ja lähiverkosto lapsen kuntoutusprosessissa.....	5
4	Valmentava ohjaus toimintaterapeutin työvälineenä	7
4.1	Strukturoitu prosessi	11
4.2	Emotionaalinen tuki	13
4.3	Tiedon vaihtaminen.....	14
5	Opinnäytetyön toteuttaminen	16
5.1	Teoriaohjaava sisällönanalyysi	16
5.2	Aineiston ja kohderyhmän kuvaus	18
6	Tulokset	20
6.1	Strukturoitu prosessi	20
6.1.1	Vaihtoehtojen miettiminen ja toimintatapojen suunnittelu.....	22
6.1.2	Toteutus, toteutuksen arviointi ja yleistäminen	24
6.2	Emotionaalinen tuki	26
6.3	Tiedon vaihtaminen.....	27
6.4	Johtopäätökset	29
7	Pohdinta.....	30
7.1	Opinnäytetyön luotettavuus	32
7.2	Opinnäytetyön eettisyys	34
7.3	Jatkotutkimus	35
	Lähteet	36

Kuviot

Kuvio 1 Etäkuntoutuksen käsitteistöä (Salminen, Heiskanen, Hiekkala, Naamanka, Stenberg & Vuononvirta 2016, 11)	5
Kuvio 2 OPC toimintaa mahdollistavat osa-alueet mukaillen Graham ym. (2017, 211).	9
Kuvio 3 Opinnäytetyön aineiston analyysin vaiheet	17
Kuvio 6 Hyvän tieteellisen käytännön keskeiset lähtökohdat (mukaillen Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaisepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6)...	34

Taulukot

Taulukko 1 Esimerkki aineiston pelkistämisestä	18
Taulukko 2 Opinnäytetyöhön mukaan otetut mentorointihaastattelut.....	19
Taulukko 3 Suunniteltuja toimintatapoja videon käyttöön	23
Taulukko 4 Tiedon vaihtamisen ilmeneminen aineistossa	27
Taulukko 5 Aineiston ja OPC interventiomallin väliset yhtäläisyydet.....	30

1 Johdanto

Vuonna 2015 sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö linjasi, että etänä toteutettavat terveydenhuollon palvelut rinnastetaan perinteisiin kasvokkain toteutettaviin vastaanottokäynteihin (Uusi linjaus: Terveydenhuollon etäpalvelut rinnastetaan perinteisiin vastaanottokäynteihin 2015). Kuntoutuksen kentältä on löydettävissä etäpalveluiden tarjoajia jo jonkin verran. Etäpalvelut ovat saavutettavissa asiakkaan fyysisestä sijainnista riippumatta ja ne saattavat tuoda taloudellisia säästöjä yhteiskunnalle ja toimia hyvänä lisänä kasvokkain toteutettavan kuntoutuksen kanssa. (Salminen, Hiekkala ja Stenberg 2016, 9.)

Kansaneläkelaitoksella (KELA) on käynnissä useampia etäkuntoutushankkeita, joiden tarkoituksena on kehittää etäteknologian välityksellä toteutettavaa kuntoutusta (Etäkuntoutus –hanke 2017). Eetu - Etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön -hanke, on yksi KELA:n kehittämisprojekteista, ja sen toteuttajana on Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Hankkeessa etsitään etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön (Eetu – Etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön 2016.) Hanke toimii tämän opinnäytetyön toimeksiantajana.

Perhekeskeinen työote ei ole mikään uusi juttu, mutta toimintaterapeuttien tapaan työskennellä perheiden kanssa on muuttunut aikojen saatossa. Vanhempien ja perheen roolia lapsen kuntoutuksessa korostetaan nykypäivänä (Rodger & Keen 2017, 50). Toimintaterapiassa asiakas-käsite kattaa useimmissa tapauksissa paljon muitakin, kuin vain terapiassa käyvän lapsen. Yksilön lisäksi myös perhe ja lähiverkosto sisällytetään asiakas käsitteeseen tiiviisti. (Rodger ja Keen 2017, 46; Townsend, Beagam, Kumas-Tan, Versnel, Iwama, Landry, Stewart & Brown 2007, 95-97.)

Lapsen lähiverkostoon voidaan lukea perheen lisäksi päivähoidon henkilökunta. Lapsen luonnollisten toimintaympäristöjen huomioiminen on tärkeässä asemassa kuntoutuksessa. Kuntoutuksen tulisi pohjautua lapsen luonnollisiin ympäristöihin ja niissä toteutuviin päivittäisiin toimintoihin. Kokonaisvaltaisen työskentelyn mahdollistamiseksi lapsen kuntoutuksessa avainasemassa ovat yhteistyö, suunnittelu sekä verkoston toiminta. Lapsen tuen tarpeen lisäksi tulee myös muistaa huoltajien tuen tarve. Huoltajien tuen tarpeeseen vastaaminen tukee myös lapsen hyvinvointia ja kehitystä. (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi 2016, 110.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata millaista toimintaterapeuttien toteuttama ohjaaminen lapsen lähiverkostolle on etäkuntoutushankkeen aikana. Tavoitteena on on kehittää toimintaterapeuttien toteuttamaa lähiverkoston ohjaamista etämenetelmiä hyödyntäen,

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön **tarkoituksena** on kuvata toimintaterapeuttien toteuttamaa ohjausta lapsen lähiverkostolle etäkuntoutushankkeen aikana. **Tutkimustehtävänä** on selvittää, 1) miten toimintaterapeutti ohjaa etäkuntoutushankkeen aikana vaativaa lääkinällistä kuntoutusta saavien lasten lähiverkostoa 2) peilata ja tutkia yhtäläisyyksiä toteutetun lähiverkoston ohjauksen ja Occupational Performance Coaching –interventiomallin välillä. **Tavoitteena** on kehittää toimintaterapeuttien toteuttamaa lähiverkoston ohjaamista etämenetelmiä hyödyntäen

3 Tietoperusta

Tietoperusta osiossa avataan toimintaterapian roolia osana vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta. Lisäksi avataan etäkuntoutuksen ja menetelmien taustoja sekä tutkimusnäyttöä perustuen niihin. Myös perheen ja lähiverkoston roolia lapsen kokonaisvaltaisen kuntoutuksen tukemisessa avataan tarkemmin tässä osiossa. Seuraavassa pääluvussa perehdytään tarkemmin valmentavaan ohjaukseen ja sen eri osa-alueisiin.

3.1 Toimintaterapia kuntoutusmuotona

Toimintaterapia on yksi lääkinnällisen kuntoutuksen muodoista. Sen tavoitteena on tukea, kehittää ja mahdollistaa asiakkaan itsenäistä arjessa toimimista. Asiakkaan erilaisten taitojen ja valmiuksien tukeminen ja kehittäminen ovat tärkeä osa toimintaterapiaa, sillä erilaisia taitoja ja valmiuksia tarvitaan arjen päivittäisissä toiminnoissa. Niihin vaikuttamalla tuetaan asiakkaan itsenäistä toiminnallisuutta. Toimintaterapeutti voi myös auttaa löytämään toimivia kompensatiokeinoja arjen tueksi sekä auttaa löytämään toimivat apuvälineet arkeen. Toimintaterapian tarkoitus on mahdollistaa lasten suoriutumista ja osallistumista kotona, päivähoitossa, koulussa ja heidän yhteisöissään. Omaisten ja lähiverkoston ohjaus on myös tärkeä osa toimintaterapiaa. (Kelan avoterapiastandardi 2015, 29; Rodger & Kennedy-Behr 2017,5.)

Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen toteuttamista ohjaa laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista (KEKL 566/2005). Kela järjestää vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta alle 65-vuotiaille asiakkaille silloin, kun kuntoutus ei liity suoraan sairaanhoitoon tai asiakas on laitoshoidossa. Suoriutumisen ja osallistumisen haasteet voivat ilmetä työssä, opiskelussa tai muissa arjen toiminnoissa, jolloin asiakas on oikeutettu kuntoutukseen. Lain 9§:ssä on määritelty vielä tarkemmin, mitkä ovat edellytykset sille, että henkilö on oikeutettu Kelan kuntoutukseen. (KEKL 566/2005, 9§.)

Kuntoutuspalveluiden taustalla on julkisessa terveydenhuollossa tehty kirjallinen kuntoutussuunnitelma. Kuntoutussuunnitelmasta ilmenee, mitä kuntoutuskäytäntöä asiakkaalle on suositeltu (Kelan avoterapiastandardi 2015, 2).

3.2 Etäkuntoutus ja -menetelmät

Etäkuntoutus on yksi digitalisaation ilmenemismuodoista tämän päivän yhteiskunnassa. Digitalisaatio on laajempi käsite ja sillä voidaan tarkoittaa toimintatapojen uudistamista, sisäisten prosessien digitalisointia tai palveluiden sähköistämistä. Terminä etäkuntoutus ei ole vielä vakiintunut, mutta etäkuntoutusta käsittelevässä julkaisussa, sen kuvataan olevan hyvä sateenvarjokäsite kuvaamaan etäkuntoutuksen monenlaisia elementtejä. Etäkuntoutus on ammattilaisen ohjaamaa sekä seuraamaa. Kuten perinteisessä kasvokkain toteutetussa kuntoutuksessakin, etäkuntoutus noudattaa kuntoutusprosessia ja siinä on selkeä tavoite. Erona kasvokkain toteutettuun kuntoutukseen on etäteknologian hyödyntäminen. Etäteknologiaan kuuluu puhelin, matkapuhelin, tietokone, tablettitietokone, puhelimen ja tietokoneen yhteiskäyttö sekä erilaiset televisiosovellukset. Etäkuntoutuksen ja siihen tiiviisti liittyvät käsitteet on kuvattu kuviossa 1. (Salminen ym. 2016, 11). Seuraavaksi käsitellään tämän työn kannalta oleellista etäkuntoutuksen sekamallia.

Kuvio 1 Etäkuntoutuksen käsitteistöä (Salminen, Heiskanen, Hiekkala, Naamanka, Stenberg & Vuononvirta 2016, 11)

Etäkuntoutuksen sekamalleihin kuuluvia käytänteitä on lähdetty kokeilemaan EETU-hankkeen puitteissa. Etäkuntoutuksen sekamalleissa a) yhdistetään reaaliaikaiset ja ajasta riippumattomat menetelmät ja/tai b) yhdistetään kasvokkain toteutettavaan kuntoutukseen etänä toteutettavaa kuntoutusta. (Salminen yms. 2016, 15). Yhtenä esimerkkinä etäkuntoutuksen sekamallista toimii Gibbsin ja Toth-Cohenin (2011) etäkuntoutuksen sekamallina toteutettu toimintaterapia interventio autismin kirjon häiriön omaaville lapsille ja heidän perheilleen. Gibbsin ja Toth-Cohenin tarkoituksena oli kokeilla ja kehittää autismin kirjon häiriön omaavien lasten vanhempien ja terapeuttien yhteistyötä etäkuntoutuksen sekamallia hyödyntämällä. Toimintaterapian sisältöön kuului vanhempien ohjaus, lapsen aistitoiminnan prosessoinnin arvionti, kotiohjelman harjoitteiden valinta sekä ohjaustekniikan ohjaus. Terapiajakso oli kaksiosainen, sisältäen kasvokkain toteutettua toimintaterapiaa sekä etätoimintaterapiaa. Etätoimintaterapia toteutui videovälitteisen internetyhteyden avulla, ja sen avulla oli tarvoitteena tukea ja ohjata lasten vanhempia.

Etäohjauksessa keskityttiin kotiharjoitteiden ja tekniikoiden ohjaukseen, palauttentoona sekä vanhempien toivomien aiheiden läpikäymiseen. Osa tapaamisista tallennettiin, ja niitä hyödynnettiin myöhemmin tarkasteluun ja ohjaukseen. Myös kotiohjelman toteutuksesta kuvattuja videotallenteita hyödynnettiin terapiaohjauksissa. Tuloksissa kuvattiin etäkuntoutusta potentiaalisena toimintaterapian keinona tukea autististen lasten vanhempia kotiharjoittelun toteutuksessa. Vanhemmille tarjoutui etätapaamisissa mahdollisuus kysyä neuvoja ja ohjeita kotiharjoittelun toteuttamiseen. 2/4 vanhemmista oli raportoinut positiivisia vaikutuksia lapsen suoriutumiseen arjessa. Vanhempien ja terapeuttien välinen yhteistyö lisääntyi, vanhempien stressi lieveni ja kokemus omasta osaamisesta sekä perheiden sisäinen vuorovaikutus kehittyi tutkimuksen aikana. (Gibbs & Toth-Cohen 2011, 298, 304-306; Heiskanen 2016, 168.)

3.3 Perhe ja lähiverkosto lapsen kuntoutusprosessissa

Niin kuntoutuksessa, kuin kohdennetusti toimintaterapiassakin, asiakas nähdään aktiivisena osallistujana kuntoutumisprosessissa. Asiakkaina nähdään myös kuntou-

tujalle läheiset henkilöt, jotka ovat lasten tapauksessa heidän perheensä ja muut arjessa mukana olevat kasvattajat. (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykkönen 2013, 89; Rodger & Keen 2017, 46). Lapsiperheiden kanssa työskentelyyn liittyen on yleisesti käytössä perhelähtöisen ja perhekeskeisen toimintatavan käsitteet. Perhelähtöisellä toimintatavalla tarkoitetaan että perheen tarpeet, toiveet, odotukset ja näkemykset huomioidaan lapsen kuntoutuksessa. Perhekeskeiselle toimintatavalle ominaista on, että esimerkiksi toimintaterapiassa terapiaan ei osallistu vain lapsi, vaan toimintaterapian tuki tarjotaan koko perheelle. (Kauppila, Sipari ja Suhonen-Polvi 2016, 115.)

Perhekeskeisyys on yksi asiakaskeskeisyyden muodoista. Perheenjäsenet ovat heidän oman arkensa asiantuntijoita ja myös tuntevat kuntoutuksessa käyvän lapsen parhaiten: he tietävät hänen kiinnostuksen kohteet, roolit, rutiinit ja eri ympäristöissä toteutuvan käytöksen (Rodger & Keen 2017, 46). Perhekeskeisessä toimintatavassa korostetaan vanhempien osallistumista, vanhempien ja ammattilaisten välistä yhteistyötä ja päätöksentekoa sekä perheystävällisiä ympäristöjä (mts. 51).

Perhekeskeisen toimintatavan kulmakiviä ovat perheen voimavarojen selvitys sekä niiden huomioonottaminen. Voimavaralähtöisessä työskentelyssä muutosta rakennetaan vahvuuksien kautta ja näin pyritään vahvistamaan koko perheen toimintakykyä. Kun kuntoutustyöntekijä lähtee arvioimaan perheen tarpeita, tulisi hyödyntää aktiivisesti perheen voimavaroja tutkivaa työtapaa. Havaintojen, muistiinpanojen ja perheen reflektion kautta kuntoutustyöntekijä ja perhe voivat yhdessä arvioida perheen arjen sujumista. Perhekeskeisessä työskentelyssä tulisi muistaa kohdata jokainen perhe ja sen jäsen yksilöllisesti. Ei ole olemassa täysin yleistettävää toimintatapaa joka toimisi jokaisen perheen kanssa. (Koivikko & Sipari 2006, 105-106).

Lapsiperheen arjen lisäksi päivähoito on iso osa lapsen elämää varhaisessa kehityksessä. Varhaiskasvatuksen rooli on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välillä on kasvatuskumppanuus. Lap-

sen tuen tarpeesta ja keinoista sovitaan varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsi harjoittelee ja oppii leikin kautta ja hänen aktiivista toimimista tuetaan osana varhaiskasvatusta. Mikäli lapsella on erityisen tuen tarvetta, järjestetään ne usein päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Päivähoidossa toteutuvaan kuntoutukseen sisältyy niin eri terapiamuodot kuin varhaiserityiskasvatuskin. Erityisen tärkeää olisi, että lapsen kehitystä tuettaisiin päivittäin toistuvissa toiminnoissa. Lääkinnällisen kuntoutuksen tulisi vastata lapsen päivittäisten toimintojen haasteisiin eikä toimia irrallisena tukimuotona. Jotta vältetään lääkinnällisen kuntoutuksen irrallisuudesta, tulisi lapsen kuntoutumisen tavoitteiden olla selvillä kaikille osapuolille. Tätä tukevat yhteistyössä asetetut tavoitteet sekä konkreettisten keinojen miettiminen yhdessä, jotta voidaan lähteä tukemaan lapsen kehitystä arjessa. Huoltajien, varhaiskasvattajien ja muiden lapsen parissa toimivien ammattilaisten tulisi nähdä lapsen tilanne kokonaisvaltaisesti. (Kauppila, Sipari ja Suhonen-Polvi 2016, 115-117.)

4 Valmentava ohjaus toimintaterapeutin työvälineenä

Toiminnallinen suoriutuminen (occupational performance) kuvataan varsinaisena tekemisenä tai toiminnan loppuun saattamisena (Polatajko, Davis Stewart, Cantin, Amoroso, Purdie & Zimmerman 2007, 26). Toiminnallinen suoriutuminen kuvataan myös niin, että valittu toiminta on yksilön, ympäristön ja toiminnan välinen dynaaminen vuorovaikutussuhde (Occupational therapy practice framework: Domain and process 2014, S14; Polatajko ym. 2007, 23). Termi *occupational performance* on käännetty myös *toiminnallisuutena* (Hautala ym. 2013, 208). Tässä työssä on päädytty käyttämään käsitettä toiminnallinen suoriutuminen, sillä occupational performance coaching interventiota käsittelevissä opinnäytetöissä (Hanhela 2012, 8; Ketonen & Sormunen 2017, 17; Männistö & Voutilainen 2017, 12) on hyödynnetty melko yleisesti kyseistä käsitettä.

Occupational Performance Coaching eli OPC interventiomalli on toiminta- ja perhekeskeinen interventio, joka painottaa erityisesti huoltajien/kasvattajien (*caregiver*) roolia kuntoutusprosessissa. Lapsen huoltajien lisäksi *caregiver* voi käsittää muitakin lapsen kanssa aktiivisesti toimivia kasvattajia. Tässä opinnäytetyössä varhaiskasvattajat ovat tärkeässä roolissa lasten toimintaterapiassa. Työssä käytetään käsitettä *kasvattaja*, ja sillä viitataan huoltajiin sekä varhaiskasvatuksen työntekijöihin. OPC intervention tarkoitus on tukea ja mahdollistaa kasvattajien ja lasten toiminnallista suoriutumista arjessa. (Graham, Rodgers ja Kennedy-Behr 2017, 209-210, 228.)

OPC interventiossa toimintaterapeutin rooli on valmentavaa ohjaustyyliä (*coaching*) hyödyntämällä ohjata kasvattajia löytämään toimintatapoja, joiden avulla he voivat auttaa lasta saavuttamaan toiminnallisen suoriutumisen tavoitteet. Lapsen tavoitteiden lisäksi huomioidaan kasvattajien omat tavoitteet liittyen lapsen ohjaamiseen tai henkilökohtaiseen rooliin perheessä tai varhaiskasvatuksessa. OPC-interventiossa kasvattaja on aktiivisesti osallisena tavoitteen asettelussa. Interventiossa hyödynnetään paljon keskustelua: terapeutti kysyy, kuuntelee ja ohjaa kasvattajia löytämään toimivia toimintatapoja lapsen arkeen, sekä tunnistamaan jo olemassaolevat hyvät toimintatavat. (Mts. 210-211.)

OPC interventiomallin kuvataan olevan keskustelu painotteista. Toimintaterapeutti toimii kasvattajan valmentajana kohti sujuvampaa arkea lapsen kanssa. OPC painottaa nimenomaan kasvattajien tukemista, jotta he voivat omalla toiminnallaan edesauttaa lapsen toiminnallista suoriutumista päivittäisessä elämässä. OPC interventiomallin taustalle on mainittu kolme perusajatusta:

1. Kehitystä ja oppimista tapahtuu silloin kun yksilön, toiminnan ja ympäristön välinen dynamiikka paranee.
2. Muutoksen tapahtumiseksi on tärkeintä ymmärtää kasvattajan tuen tarpeita eikä niinkään miettiä että mitkä toimintatavat mahdollistavat parhaan suoriutumisen.
3. Toiminnan mahdollistaminen on keskiössä. (Graham ym. 2017, 211.)

Parempi toiminnallinen suoriutuminen mahdollistetaan edesauttamalla yksilön, toiminnan ja ympäristön yhteensopivuutta. Lapsen luonnollisia toimintaympäristöjä

korostetaan. Toiminnallisen suoriutumisen haasteet ilmenevät lapsen arjessa, minkä takia halutaan myös viedä tuki sinne. Lapsen kohdalla koti, päivähoito ja myöhemmin koulumaailma ovat näitä luonnollisia ympäristöjä. OPC-interventiossa esitetään kolme toiminnallista suoriutumista mahdollistavaa osa-aluetta, joita hyödyntämällä voidaan tukea perhettä ja lapsen kanssa toimivia kasvattajia (kuvio 2). Osa-alueita ovat: strukturoitu prosessi, emotionaalinen tuki ja tiedon vaihtaminen. (Graham ym. 2017, 211-212.)

Kuvio 2 OPC toimintaa mahdollistavat osa-alueet mukaillen Graham ym. (2017, 211).

Strukturoitu prosessi toimii ohjenuorana OPC interventiossa ja tarjoaa rungon terapiaprosessille. Prosessin ei tarvitse edetä suoraan vaiheesta vaiheeseen, vaan edellisiin vaiheisiin voidaan palata mikäli se tulee tarpeeseen (mts. 212). Strukturoitu prosessi tarjoaa ohjeistuksen ja pohjan intervention toteutukselle. Kaksi muuta toimintaa mahdollistavaa osa-aluetta: emotionaalinen tuki ja tiedon vaihtaminen, tarjoavat taas tarkempia ja konkreettisempia työvälineitä varsinaisen strukturoidun prosessin toteutukseen. Kaikkia osa-alueiden keinoja ei ole perusteltua käyttää, mutta niitä voidaan hyödyntää tarpeen vaatimalla tavalla (mts. 223).

Lapsen osallistamiseen ohjeistetaan OPC interventiomallin teoriassa hyödyntämään muita lähestymistapoja, sillä OPC interventiomalli keskittyy kasvattajan kanssa käytävään keskusteluun. Lapsen parempi toiminnallinen suoriutuminen on tavoitteena, mutta keinot se parantamiseksi keskittyvät kasvattajan valmentavaan

ohjaamiseen. OPC olisi hyvä yhdistää muihin lapsilähtöisiin interventioihin, jotta kunotutuksen kokonaisvaltaisuus säilyisi. (Mts. 213.)

OPC interventiomalli on melko uusi. Kuitenkin sen toimivuutta ja hyötyjä on tutkittu useammassa tutkimuksessa. Tutkimustulokset antavat lupaavaa näyttöä sen hyödyllisyydestä (Graham ym. 2017, 228. Viittaavat Graham ym. 2010, 2013; Kennedy-Behr ym. 2013). OPC interventiomallista on tehty kuvaileva kirjallisuuskatsaus (Ahmadi Kahjoogh, Rassafiani, Dunn, Ali Hosseini & Akbarfahimi 2016) ja siihen oli koottu neljä alkuperäistutkimusta liittyen OPC intervention käyttöön toimintaterapiassa. Katsauksessa mukana olevien alkuperäistutkimusten kohderyhminä olivat äidit, joiden lapsilla on toiminnallisen suoriutumisen haasteita, ala-asteen opettajat ja aivohalvauksen saaneet henkilöt. Johtopäätöksissä oli tuotu esiin, että OPC interventiomalli soveltuisi työskentelyyn huoltajien kanssa, joiden lapsilla on toiminnallisen suoriutumisen haasteita. OPC interventiomallia kuvataan voimavaralähtöisenä, kasvattajille suunnattuna interventiona jonka avulla edistetään asiakkaiden toiminnallista suoriutumista toimintaterapiassa. (Mts. 2016, 47-49.)

Mielenkiintoista tutkimustietoa tarjoaa Huin (2013) tekemä pilotti tutkimus OPC menetelmän hyödyntämisestä opettajien valmentamiseen peruskoulussa. Tutkimuksen tulokset antoivat alustavaa näyttöä siitä, että työpajatyöskentely ja viikoittaiset OPC ohjaukset opettajien kanssa tukivat opettajien itse koettua suoriutuskykyä, tyytyväisyyttä ja itseluottamusta työskennellessä oppilaiden kanssa, joilla oli haasteita it-sesäätelyssä. OPC menetelmän keinoin pyrittiin tutkimuksessa tukemaan opettajien roolia luokassa, jossa on erityisen tuen tarpeessa olevia oppilaita. Hui oli nimennyt tutkimusongelmiksi opettajien työtaakan, stressin ja itseluottamuksen puutteen. Tutkimuksessa Hui halusikin selvittää kuinka toimintaterapeutti voi tukea opettajien toiminnallisia rooleja ja sitä kautta heidän toiminnallista suoriutumistaan luokkahuoneessa. Lisäksi opettajia tuettiin löytämään keinoja erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden tukemiseen. Lähtökohtana on kuitenkin opettajien toiminnallisen suoriutumisen tukeminen ja sitä kautta myös oppilaiden paremman suoriutumisen mahdollistaminen. (Hui 2013, 1-2, 7-11.) Graham ym. (2017, 228-229) viittaavat myös Huin tekemään tutkimukseen, he nostavat kuitenkin esille sen että lisätutkimukselle on tarvetta OPC interventiomallin hyödyntämisestä kouluympäristössä.

Koska opinnäytetyön yhtenä tutkimustehtävänä on peilata OPC interventiota toimintaterapeuttien toteuttamaan ohjaukseen EETU-hankkeen aikana, avataan seuraavaksi toimintaa mahdollistavien osa-alueiden sisältöjä tarkemmin.

4.1 Strukturoitu prosessi

OPC interventiomallin keskeisen osa-alueen muodostavat toimintaterapian prosessia ohjaavat vaiheet. Tästä käytetään nimeä strukturoitu prosessi (structured process). Strukturoitu prosessi on jaettu kuuteen eri vaiheeseen (kuvio 2).

Tavoitteen asettelu (goal setting) vaiheessa toimintaterapeutin tulisi keskittyä asettamaan tavoitteet yhdessä lapsen kasvattajan kanssa. Interventiossa korostetaan nimenomaan kasvattajien omia tavoitteita, miten he voisivat tukea lapsen toiminnallisen suoriutumisen parantumista. Ideaalitulanteessa lapsen tavoitteet ja kasvattajan tavoitteet ovat yhteneväisiä. Tavoitteiden olisi hyvä olla toiminnallisia ja selkeitä, sillä se helpottaa myöhemmin tavoitteiden saavuttamisen arviointia. Tavoitteen rajaamisesta johonkin tiettyyn tilanteeseen ja ympäristöön suositellaan myös, sillä se auttaa kasvattajia huomaamaan mitkä kaikki tekijät vaikuttavat lapsen suoriutumiseen kyseisessä tilanteessa. (Graham ym. 2017, 212-214.)

Tavoitteen asettaminen aloitetaan **yhteistyössä tehdyn lapsen toiminnan analysoinnin** (collaborative performance analysis) kautta. Toiminnan analysoinnissa karotetaan lapsen nykyistä suoriutumista ja mietitään myös toivottua suoriutumista yhteistyössä kasvattajan kanssa. OPC interventiomallissa korostetaan kasvattajan roolia tavoitteiden asettelussa, lapsen ääni tulisi saada myös kuuluviin ja siihen voidaan hyödyntää lapsilähtöisempiä keinoja. Toiminnalliseen suoriutumiseen liittyen käydään läpi tekijät jotka mahdollistavat ja myös estävät toivottuun suoriutumiseen eli tavoitteeseen pääsyn. Näitä toimintaa mahdollistavia ja estäviä tekijöitä tarkastellaan lapsen, toimintojen ja ympäristön näkökulmasta. Tässä vaiheessa tulee huomi-

oida millaista tukea kasvattaja tarvitsee toimintaterapeutilta, jotta hän voi tukea lasta suoriutumaan tavoitellulla tavalla. (Mts.214-216.)

Vaihtoehtojen miettiminen (explore options) on strukturoidun prosessin toinen vaihe ja siinä toimintaterapeutti ja kasvattaja lähtevät yhdessä pohtimaan jo alustavasti mahdollisia keinoja lapsen toiminnallisen suoriutumisen mahdollistamiseen (Mts. 214). Varsinaiset valinnat toiminnallista suoriutumista edistäviin keinoihin tehdään **toimintatapojen suunnittelun** kautta (plan actions). Toimintatapojen suunnittelulla tarkoitetaan sitä, että toimintaterapeutti ja kasvattaja suunnittelevat yhdessä millaisia toimintatapoja kasvattaja lähtee kokeilemaan lapsen arjessa. Toimintaterapeutilla on tässä tärkeänä tehtävänä käydä yhdessä kasvattajan kanssa huolella läpi, minkälaisia konkreettisia toimintatapoja he lähtevät arjessa kokeilemaan. Erityisen ratkaisevaa varsinaisen toteutuksen kannalta on kasvattajan luottamus ja usko siihen, että nämä keinot voisivat olla kokeilemisen arvoisia. Suunniteltujen toimien tulisi liittyä lapsen ja kasvattajan arkeen, sekä olla toteutettavissa siellä. Kasvattajan tulisi myös kokea suunnitellut toimintatavat realistisiksi toteuttaa. (Mts.221.)

Suunnitelman **toteutuksessa** (carry out plan) kasvattaja kokeilee suunniteltuja uusia toimintatapoja ja tekniikoita yhdessä sovitussa toiminnassa ja toimintaympäristössä, missä lapsella on ilmennyt toiminnallisen suoriutumisen haasteita. Toimintatapojen kokeilun jälkeen toimintaterapeutti käy keskustelua kasvattajan kanssa siitä, miten toimintatapojen kokeilut sujuivat. Keskustelu toimintatapojen toimivuudesta ja/tai toimimattomuudesta on tärkeää, jotta kasvattaja voi tunnistaa oman toimintatavan vaikutuksen lapsen arjen tukemisessa. Yhteisen keskustelun kautta kasvattajan luottamus uuteen toimintatapaan lapsen toiminnan mahdollistamisessa ajatellaan vahvistuvan. Se miten uusien toimintatapojen kokeilut ovat sujuneet, antaa paljon arvokasta tietoa toimintaterapeutille ja kasvattajalle itselleen. Kokemusten pohjalta voidaan lähteä miettimään tarvittaessa uusia keinoja. (Mts. 222.)

Uudelleen arvioinnissa (check performance) käydään läpi kasvattajan kanssa lapsen toiminnallista suoriutumista uudestaan. Mikäli lapsen suoriutuminen on edistynyt tavoiteltuun suuntaan, on OPC-mallin mukaan tärkeää keskustella avoimesti siitä

mitkä tekijät tähän ovat vaikuttaneet. Toimintaterapeutti auttaa kasvattajaa tunnistamaan vaikuttavia tekijöitä lapsen parempaan tai huonompaan suoriutumiseen. Mikäli suoriutuminen ei ole edistynyt lainkaan niin estävien tekijöiden miettiminen yhdessä kasvattajan kanssa auttaa taas etsimään vaihtoehtoisia lähestymistapoja. (Mts.222-223.)

Mikäli yhteisen keskustelun kautta todetaan kokeiltujen toimintatapojen toimineen halutulla tavalla, pohditaan yhdessä missä muussa toiminnassa tai toimintakontekstissa näitä samoja toimintatapoja voitaisiin seuraavaksi harjoitella/käyttää. Tätä vaihetta kutsutaan **yleistämiseksi** (generalise). Kun kehitystä jollain osa-alueella on tapahtunut terapeutti ohjaa kasvattajaa miettimään muita toimintoja, rutiineja ja tilanteita joissa toimintatapoja voisi kokeilla. (Mts.223)

4.2 Emotionaalinen tuki

Emotionaalisen tuen tarjoaminen kasvattajille nostetaan OPC interventiossa yhdeksi toimintaa mahdollistavaksi osa-alueeksi. Toimintaterapeutin tulee tarjota emotionaalista tukea kaikissa toimintaterapian prosessin vaiheissa. Emotionaaliseen tukeen on sisällytetty viisi eri osa-aluetta: kuunteleminen, empatian osoittaminen, tuki vaihtoehtoisten näkökulmien pohtimiseen, neuvonta ja kannustaminen.

Ensimmäisenä on mainittu **kuunteleminen** (listen). Kuunteleminen on tärkeä osa koko terapiaprosessia. Toimintaterapeutti kuuntelee ilman tuomitsevaa suhtautumista ja pyrkii vahvistamaan kasvattajan kokemusta sekä osaamista, tukien hänen kokemustaan itsestään pystyvänä kasvattajana (Graham ym. 2017, 224 viitaten Dunst ym. 2007).

Empatian osoitus (empathise) on yksi toimintaterapeutin ohjaamisen tärkeimmistä elementeistä. Empatian yhteydessä nostetaan OPC interventiossa esille terapeutin ja kasvattajan välisen luottamuksen merkitys. Jotta kasvattaja sitoutuu ratkaisukeskei-

seen keskusteluun, tulee hänen voida luottaa terapeuttiin. Empatian edellytyksenä on tunnistaa kasvattajien todellisuus ja näkemykset, toimintaterapeutin tulee olla suvaitsevainen tunnistessaan kasvattajien tunteita (Graham ym. 201 viitaten Wisserman 1996, 224). **Vaihtoehtoisten näkökulmien miettiminen** (reframe) yhdessä kasvattajan kanssa mainitaan myös yhtenä emotionaalisen tuen keinoista. Terapeutti tukee ja auttaa kasvattajia näkemään ja ymmärtämään asioita eri näkökulmista. (Graham ym. 2017, 224.)

Terapeutti **neuvoo ja ohjaa** (guide) valmentavalla otteella kasvattajia tekemään päätöksiä ja muutoksia. Ohjauksessa korostetaan kasvattajan omaa tietämystä, kykyä ja harkintakykyä ja terapeutin tulisi välttää suorien neuvojen antamista. Terapeutti myös **kannustaa** (encourage) kasvattajaa prosessin eri vaiheissa. Varsinkin intervention alussa kannustaminen on tärkeässä roolissa, sillä kasvattajan ei ole välttämättä helppo lähteä tekemään muutosta omiin toimintatapoihin. (Mts.225.)

4.3 Tiedon vaihtaminen

Kolmantena toimintaa mahdollistavana osa-alueena OPC interventiossa on tiedon vaihtaminen (information exchange). Toimintaterapeutin ja kasvattajan välillä tulee olla molemminpuolista tiedon vaihtamista. Terapeutin tulisi jakaa tietoa sen mukaan, mitä kasvattajan olisi tärkeä tietää, jotta hän pystyy tukemaan lapsen toiminnallista suoriutumista. Terapeutin on myös hyvä selvittää aluksi, kuinka paljon kasvattaja jo tietää esimerkiksi lapsen normaalista kehityksestä. Kasvattajan tietämys on tärkeää, ja terapeutin tulee olla kiinnostunut siitä. Tiedon vaihtamisen viisi osa-aluetta ovat: lapsen tyyppillinen kehitys, lapsen terveydentila ja sen muutokset, tehtävistä suoriutuminen, olemassa olevat opetus ja ohjaamisstrategiat sekä olemassa olevat yhteisöjen voimavarat. (Mts. 225-226.)

Ensimmäisenä on mainittuna **lapsen tyyppillinen kehitys** (typical development). Mallin mukaan toimintaterapeutin on tärkeä ottaa huomioon, mikä tieto on tarpeellista

niin kasvattajalle kuin terapeutille itselleen missäkin tilanteessa. Tyypillisen kehityksen lisäksi voi olla tarpeen käydä läpi **lapsen terveydentilaan ja mahdollisiin vammoihin** (health conditions and impairments) liittyvää tiedon vaihtamista ja keskustelua. Yhteisessä keskustelussa voidaan esimerkiksi nostaa esiin, miten aistiyliherkkyys yleensä arjessa ilmenee, ja selvittää kasvattajalta onko hän huomannut kyseisiä piirteitä lapsen arjessa. (Mts. 226.)

Tehtävistä suoriutumiseen (task performance) liittyvässä tiedon vaihtamisessa terapeutti ohjaa kasvattajia keskittymään yhteen toimintoon ja sen havainnointiin. Kasvattajaa pyydetään kuvailemaan lapsen toiminnasta suoriutumista vaihe kerrallaan. Vaiheiden huolellinen kuvaaminen mahdollisimman yksityiskohtaisesti voi tuoda esiin ratkaisukeinot spontaanisti kasvattajalta itseltään. Keskustelu tehtävistä suoriutumiseen voi toimia hyvänä keinona auttaa kasvattajaa ymmärtämään lapsen haasteita ja oppimisen tarpeita. (Mts. 226-227.)

Opetus- ja oppimisstrategiat (teaching and learning strategies) ovat hyödyllisiä toimintaa mahdollistavia keinoja valmentavassa ohjaamisessa. Erilaisille oppijille on myös erilaisia opettamisen keinoja (Graham ym. viittaavat Daniels 2001; Greber ym. 2007). OPC interventiossa terapeutti ja kasvattaja voivat käydä läpi käytössä olevia opetus- ja oppimisstrategioita. Terapeutti jakaa myös vaihtoehtoisia ja uusia opetus- ja oppimisstrategioita, jotka voisivat sopia kyseisen lapsen oppimisen tarpeisiin. Keskustelu vaihtoehtoisista opetus-/oppimisstrategioista vie kasvattajan huomion lapsen oppimisen tarpeisiin eikä niinkään lapsen taitojen puutteeseen. Kun huomio on kiinnitetty lapsen oppimisen tarpeisiin, niin pystytään paremmin miettimään vaihtoehtoisia lähestymistapoja yhteistyössä. On kuitenkin tärkeää huomioida tässäkin kohdassa kasvattajan mielipide ja suhtautuminen uusiin strategioihin ja niiden kokeiluun. (Mts. 227.)

Yhteisöjen voimavaroista (community resources and entitlements) kertominen on niin ikään tärkeä osa tiedon jakamista. Vertaistukiryhmästä kertominen tai tietoläh-

teiden jakaminen voivat tukea kasvattajan ja lapsen tavoitteen saavuttamista. Kasvattaja voi kokea tärkeänä sosiaalisen tuen tai tiedon saamisen, niiden avulla voidaan tukea kasvattajaa. (Mts. 228.)

5 Opinnäytetyön toteuttaminen

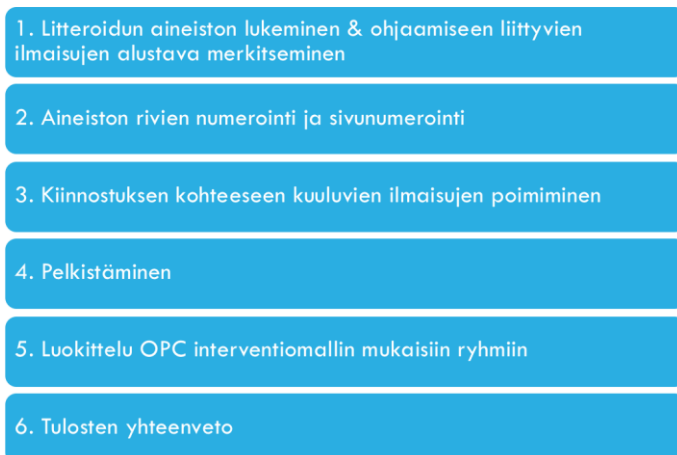
Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa ollaan kiinnostuneita todellisessa elämässä (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2008, 157) tapahtuvasta ohjaamisesta toimintaterapiassa etäkuntoutuksen menetelmiä hyödyntämällä. Hirsjärvi ym. (2008, 157) kuvaavat että laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on kuvata ilmiötä niin kokonaisvaltaisesti kuin mahdollista. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita (mts. 158). Tässä työssä pyrkimyksenä on kuvata miten käytännössä toimintaterapeutit ohjaavat lapsen lähiverkostoa, johon voi kuulua perheen lisäksi päiväkodin henkilökunta. Laadullisen tutkimuksen toteuttamiseen on lukuisia eri lähestymistapoja (mts. 158), tässä opinnäytetyössä hyödynnetään aineiston teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä ja aineistona on EETU-hankkeen aikana toteutetut mentorointihaastattelut toimintaterapeuteille ja varhaiskasvattajille.

5.1 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Tuomi ja Sarajärvi (2018) kuvaavat sisällönanalyysin rungon nelivaiheisena, mukaillen tutkija Timo Lainetta (Jyväskylän yliopiston filosofian laitos). He kannustavat tutkijaa päättämään tarkasti, että mikä häntä aineistossa kiinnostaa. Sitten poimitaan aineistosta tähän kiinnostuksen kohteeseen kuuluvat asiat, ja vain ne asiat. Tätä seuraa aineiston luokittelu, teemoittelu tai tyypittely ja lopuksi yhteenveto. (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 104). Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä ja siinä etsitään tekstin merkityksiä. Sen avulla voidaan analysoida monenlaisia dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti, ja näin ollen se soveltuu myös litteroitujen haastatteluiden analysointiin.

Menetelmänä sitä on myös kritisoitu, sillä vaikka analyysi kuvataan hyvin tarkasti, niin varsinaiset johtopäätökset voivat jäädä tekemättä. (Mts. 117.)

Teoriaohjaavan sisällönanalyysin lähtökohdat ovat samat kuin aineistolähtöisenkin. Karkea prosessi analyysissä on 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi, jossa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa analyysissä päättely on usein abduktiivista, jolloin ajatteluprosessissa vuorottelevat aineistolähtöisyys sekä valmiit mallit. Analyysi ei pohjaudu suoraan teoriaan, mutta teoria toimii apuna. Aikaisempi tietoperusta ohjaa ja auttaa analyysin toteutusta. Tarkoituksena ei ole testata teoriaa, mutta

Kuvio 3 Opinnäytetyön aineiston analyysin vaiheet

mahdollisesti luoda uusia ajatuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2018,109-110, 122-123).

Opinnäytetyön aineiston analyysin eri vaiheet on kuvattu kuviossa 3. Litteroituun aineistoon merkittiin aluksi opinnäytetyön kannalta kiinnostavat ilmaisut. Ensimmäisten merkintöjen jälkeen tehtiin tarkempi lukukerta jonka aikana aineistosta poimittiin ilmaisut erilliseen tiedostoon. Aineiston rivit ja sivut oli numeroitu, mikä helpotti tekijää myöhemmin palaamaan poimittuihin ilmaisuihin. Poimitut ilmaisut pelkistettiin taulukon 1 esimerkin mukaisesti. Pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin taulukkoon, jossa käytettiin OPC interventiomallin mukaisia otsikoita aineiston ryhmittelyyn (kts. taulukko 3). Ryhmittelyä seurasi aineiston tulosten yhteenvedon tekeminen.

Taulukko 1 Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Suora ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaryhmä	Toimintaa mahdollistava osa-alue
Se leikki on strukturoitu hyvin tarkkaan tällä hetkellä et se on niinku kuvatuella ja kuvanvaihdolla toimiva kauppaleikki	Strukturoitu kauppaleikki kuvatuella avulla	Toimintatapojen suunnittelu	Strukturoitu prosessi
...ryhmässä ohjeen mukaan toimiminen ja toiminnan eteneminen tarkoituksenmukaisesti...	haasteiden nimeäminen	tavoitteen asettelu	Strukturoitu prosessi

5.2 Aineiston ja kohderyhmän kuvaus

Kyseessä on sekundääriaineisto, joka on hankittu EETU-hankkeen aikana. Opinnäytetyön tekijä ei ole osallistunut aineistonkeruuseen. Aineistona on käytetty 12 mentorointihaastattelua Eetu-hankkeesta aikaväliltä maaliskuu – marraskuu 2017. Yksi haastattelu oli kestoltaan 30-60 minuuttia. Mentorointihaastatteluja ovat pitäneet hankkeen kaksi mentoria. Haastatteluissa oli läsnä yhden mentorin lisäksi toimintaterapeutti ja varhaiskasvattaja, yhdessä haastattelussa oli läsnä vain mentori ja toimintaterapeutti, sekä yhdessä vain varhaiskasvattaja ja mentori. Mukana oli kolme eri toimintaterapeuttia ja neljän eri lapsen kuntoutusprosessi EETU-hankkeen ajalta. Mentorointeja terapeutti – varhaiskasvattaja työpareille oli järjestetty 3-4 heidän hankkeessa olo-aikanaan. Aineistossa tulee ilmi vain osa kuntoutusprosessia eli hankkeen aikainen osa. Tähän työhön on otettu mukaan kolme haastattelua jokaisesta neljästä kuntoutusprosessista. Taulukossa 2 näkyy, mistä vaiheista haastattelut on otettu mukaan tähän työhön, kaikista kuntoutusprosesseista on mukana kaksi ensimmäistä mentorointihaastattelua. Yhdestä aineistosta oli saatavilla vain kolmannen mentoroinnin aineisto. Yksi mentorointihaastattelu oli tekijän litteroitavana, se litteroitiin sanasta sanaan. Loput aineistot olivat valmiiksi litteroituja sanasta sanaan, tekijällä oli niistä käytettävissä vain tekstimuotoinen aineisto.

Taulukko 2 Opinnäytetyöhön mukaan otetut mentorointihaastattelut

TERAPEUTTI JA VARHAISKASVATTAJA	1.MENTOROINTI	2.MENTOROINTI	3.MENTOROINTI	4.MENTOROINTI
1	X	X	AINEISTO EI MUKANA	X
2	X	X	X	AINEISTO EI MUKANA
3	X	X	AINEISTO EI MUKANA	X
4	X	X	AINEISTO EI MUKANA	X

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat toimintaterapeutit, jotka työskentelevät Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen 3-6-vuotiaiden lapsiasiakkaiden ja heidän lähiverkostonsa parissa. Kohderyhmään kuuluvat terapeutin lisäksi haastattelut varhaiskasvattajat. Opinnäytetyössä ollaan kiinnostuneita toimintaterapeutin toteuttamasta ohjauksesta lapsen lähiverkostolle sekä etämenetelmien hyödyntämisestä ohjauksessa.

Mentorit osallistuivat aktiivisesti keskusteluun ja kannustivat varhaiskasvattajia ja toimintaterapeutteja eteenpäin prosessissa. Mentorit esittivät tarkentavia kysymyksiä ja tarjosivat käytännön ideoita varhaiskasvattajille ja toimintaterapeuteille kuntoutusprosessin ja etämenetelmien kokeiluun liittyen. Mentori toimi siis hankkeeseen osallistuvien varhaiskasvattajien ja toimintaterapeuttien ohjaajana ja tuki heitä eteenpäin hankkeen aikana. Opinnäytetyö rajattiin keskittymään toimintaterapeutin toteuttamaan lähiverkoston ohjaamiseen ja tutkimaan toimintaterapeutin, varhaiskasvattajan ja perheen välistä yhteistyötä. Mentorin toteuttaman ohjauksen vaikutus rajattiin aineiston analyysin ulkopuolelle.

Perheen omin sanoin kuvaamaa kokemusta ohjauksesta ei aineistosta tule esiin, heidän kokemuksiaan kuvataan sen puitteissa miten varhaiskasvattajat ja toimintaterapeutit heidän roolia ja kokemuksia tuovat esille. Koska työ on rajattu keskittymään lähiverkoston ohjausnäkökulmaan, ei analyysissä mennä kovin syvälle lapsen itsensä toimintaan ja osallistumiseen. Pienen kohderyhmän takia aineisto analysoitiin niin, että suorissa lainauksissa ei eroteltu terapeutteja, varhaiskasvattajia tai minkä vai-

heen mentorointihaastattelusta on kyse. Tämä valinta tehtiin kohderyhmän anonymiteetin suojaamiseksi.

6 Tulokset

Tulokset on koottu OPC intervention toiminnallista suoriutumista mahdollistavien osa-alueiden otsikoiden alle. Strukturoidun prosessin vaiheista erityisesti tavoitteen asettelu ja yhteistyössä tehty toiminnan analysointi korostui ja vastasi OPC interventionallia. Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat olivat tehneet toimintatapojen suunnittelua, toteuttaneet suunnittelua ja arvioineet niiden toimivuutta. Toimintatapojen yleistämistä ilmeni myös joissain määrin, mutta se ei ilmennyt yhtä selkeästi ja johdonmukaisesti kuntoutusprosesseissa muihin vaiheisiin verrattuna. Toimintaterapeutit hyödynsivät myös emotionaalisen tuen ja tiedon vaihtamisen keinoja ohjaamisessa aineiston perusteella.

6.1 Strukturoitu prosessi

Molemmat tiesi että mitä oli mietitty että pystyi ylipäättään sanoo että me ollaan pohdittu tällasia koska aikasemmin se oli että me ollaan sanottu päiväkodin näkökulma ja toimintaterapeutti on sanonut että mitä ite huomannu. (Varhaiskasvattaja)

OPC interventio korostaa, että tavoitteen asettelu tulisi tehdä yhteistyössä kasvattajan kanssa. Lisäksi tavoitteiden tulisi olla toiminnallisia ja selkeitä. (Graham ym. 2017, 212-214.) Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat olivat EETU-hankkeen aikana asettaneet yhdessä *Goal Attainment Scale* (GAS) tavoitteet lapsille, osassa myös huoltajien läsnäolo oli mainittu. Terapiaprosesseissa oli tehty yhteistyössä toiminnan analysointia, ja siihen oli hyödynnetty Canadian Occupational Performance Measure ar-

viointia (COPM) ja lasten leikki- ja kaveritaitojen analysointia RALLA-menetelmän avulla. Lapsen toiminnan analysointiin olivat osallistuneet toimintaterapeutti, varhaiskasvattaja sekä huoltajat. Aineistosta nousee esille, että toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat puhuvat lapsen tavoitteista yhteisymmärryksessä ja pyrkivät niitä kohti yhteistyössä. Yhdessä laaditut tavoitteet näyttäytyivät aineistossa tarkkaan laadituilta ja rajatuilta. Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat toivat esille, että tavoitteen asettelu auttoi myös intervention toteutuksen kohdentamista ja rajaamista. Aineistosta nousi esille toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajan halu tiiviimmästä ja yhtenäisemmästä yhteistyöstä terapeutin, päiväkodin ja perheen välille. Etämenetelmiä oli hyödynnetty osassa terapiaprosesseissa keskusteluun tavoitteista sekä tavoitteiden kirjaamiseen. Verkkopohjaisen mCoach sovelluksen lisäksi oli hyödynnetty puhelinkeskusteluja.

*Tiiviimpi yhteistyö niitten tavoitteiden laatimisessa niin on antanut
ihan hirveesti suuntaa ja tarkennusta et mikä on tärkeätä arjessa
tällä hetkellä. (Toimintaterapeutti)*

Tavoitteen asettelussa terapeutin ja kasvattajan yhteistyössä tehdyssä toiminnan analysoinnissa tulee tunnistaa tavoiteltua toimintaa estävät ja mahdollistavat tekijät, sekä selvittää kasvattajan tuen tarve (Graham ym. 2017, 215). Aineistossa toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat nostivat esille ympäristön vaikutuksen lapsen toiminnalliseen suoriutumiseen. Osassa kuntoutusprosesseista nousi esiin huoli lapsen tulevasta siirtymästä päiväkodista koulumaailmaan, että onko lapsella riittävät taidot ja valmiudet esikouluun. Arkiympäristö aiheutti myös haasteita etämenetelmien ja -keinojen hyödyntämiseen puuttuvien laitteiden takia. Lapsen toiminnallista suoriutumista estävistä ja mahdollistavista tekijöistä toiminnan tasolla ilmeni keskustelua tavoitteen asettelun yhteydessä terapeutin ja varhaiskasvattajan kuvailemana. Esimerkiksi minkälaista tukea lapsi tarvitsee tällä hetkellä suoriutuakseen toiminnosta. Aineiston perusteella ei selvinnyt, keskusteltiinko huoltajien kanssa toimintaa estävistä ja mahdollistavista tekijöistä.

Toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajan yhteistyöhön liittyen nousi estäviä tekijöitä liittyen siihen, kuinka paljon varhaiskasvatuksen puolella on aikaa käyttää yhden lapsen asioihin. Lähiverkoston yhteistyötä estävänä tekijänä pidettiin sitä, että terapiaa toteutui päiväkodilla jolloin huoltajat saattoivat jäädä lapsen kuntoutuksen ulkopuolelle. Huoltajien osallistaminen ja ajan tasalla pitäminen koettiin tärkeäksi osaksi lapsen kuntoutusta terapeuttien ja varhaiskasvattajien mielestä. Osa huoltajista oli myös ilmaissut halun saada tietoa ja ohjauskeinoja toimintaterapeutilta arkeen hyödynnettävistä keinoista. Huoltajien osallisuus kuitenkin vaihteli terapiaprosesseissa. Varhaiskasvatuksen puolelta nousi aineistosta esille toive lapsen suoriutumista koskevasta tiedonvaihdesta terapeutin ja varhaiskasvattajan välille. Lisäksi varhaiskasvattaja nosti esiin, että useammin kuin kerran viikossa toteutuva yhteydenpito toimintaterapeuttiin voisi tukea varhaiskasvattajaa lapsen ohjaajana arjessa.

6.1.1 Vaihtoehtojen miettiminen ja toimintatapojen suunnittelu

Vaihtoehtojen miettiminen ja toimintatapojen suunnittelu tulee OPC interventiomallin mukaan tehdä yhteistyössä kasvattajan kanssa. Kasvattaja ja toimintaterapeutti keskustelevat keinoista ja toimintatavoista, joita arjessa lähdetään kokeilemaan. Keinoilla tulisi pyrkiä saavuttamaan aiemmin asetettu tavoite. Päätösten olisi hyvä olla kasvattajasta lähtöisiä. (Graham ym. 2017, 221.) Tässä vaiheessa nostetaan esille aineistossa pohdittuja toimintatapoja, niitä ei ole vielä lähdetty kokeilemaan. Yleisesti ottaen suunnitelmissa tulee esiin, että etämenetelmien avulla haluttaisiin lisätä toimintaterapeutin ja lähiverkoston välistä yhteistyötä ja yhteydenpitoa.

Mentorointihaastatteluissa käydään läpi erityisesti etämenetelmien hyödyntämisen näkökulmasta erilaisia vaihtoehtoja lapsen toiminnallisen suoriutumisen tukemiseen ja lähiverkoston yhteistyön kehittämiseen. Esiin nousee paljon keskustelua siitä, miten videointia voitaisiin hyödyntää lapsen kuntoutuksessa. Videon käyttöön liittyen päiväkodissa ja terapiassa nousee varhaiskasvatuksen ja terapeutin puolelta paljon erilaisia ideoita (taulukko 4):

Taulukko 3 Suunniteltuja toimintatapoja videon käyttöön

Videon jakaminen varhaiskasvatuksen, perheen ja terapeutin välillä
Lapsen kanssa videon katsominen
Opeteltavan toiminnon vaikeuttaminen uudella videolla myöhemmin
Lapsen suoriutumisen videointi motiivomassassa parempaan suoriutumiseen
Lapsen toiminnallisen suoriutumisen arviointi videon avulla

Se leikitään se leikki läpi ja kuvataan alusta asti miten hän tulee ja miten menee ja mä haluaisin sen semmosena ensinnäkin et se jäis talteen et voidaan arvioida miten se on edistynyt ja toisekseen se että se lapsi näkis itse siitä videota omasta leikistään (Toimintaterapeutti)

Videon jakamisen lisäksi sovelluksen kautta, varhaiskasvattajat ja toimintaterapeutit nostavat esille yhteisen yhteydenpitokanavan käytön. Osa tuo myös esille että haluaa samaan yhteydenpitokanavaan myös vanhemmat mukaan, jotta tiedonkulku olisi yhtenäistä. Yhtenä suunnitelmana on myös kotiharjoitteiden jakaminen sovelluksen kautta perheelle ja huoltajien tehtäväksi jää kirjata miten harjoitteet ovat kotona sujuneet.

Toimintaterapeutti, varhaiskasvattaja ja hankkeen mentori käyvät läpi haastatteluis- sa suunnitelmat ja tekevät päätökset kokeiltavista toimintatavoista. Jokaisessa haastatteluaineistossa ilmenee jatkosuunnitelmien tekoa joko koskien lapsen kanssa tehtäviä toimintatapojen kokeiluja terapiassa ja/tai arjessa, tai liittyen lähiverkoston väliseen yhteydenpitoon. Esiin nousee konkreettiset suunnitelmat videoinnin hyödyntämisestä osana kuntoutusta ja kuva- ja videomateriaalin jakamisesta mCoach sovelluksen kautta. Videon käytön suunnitelmiin valikoituu vaihtoehtojen miettimisen vaiheesta (taulukko 4) toimintatapoja kokeiltavaksi. Videon kautta toimintaterapeutti

peutit ja varhaiskasvattajat ajattelivat, että voidaan välittää huoltajille keinoja ja näin lisätä huoltajien osallisuutta lapsen kuntoutukseen. Tämä erityisesti silloin, kun terapia toteutuu päiväkodilla.

6.1.2 Toteutus, toteutuksen arviointi ja yleistäminen

OPC interventiomallin toteutus vaiheessa lähdetään käytännössä kokeilemaan lapsen arjessa keinoja paremman toiminnallisen suoriutumisen mahdollistamiseksi (Graham ym. 2017, 221-222). Etämenetelmistä erityisen paljon oli hyödynnetty videointia. Toimintaterapeutit hyödynsivät paljon tablet-laitteita terapioidissa ja osassa päiväkotien ja oli tabletit myös omassa käytössä. Terapiaprosesseissa oli vaihtelevuutta sen kanssa, miten ja kenen kanssa videota oli jaettu ja mikä videoinnin merkitys lapsen ohjaamisessa ja kuntoutuksessa oli. Videon kuvaus oli yksi keino, kuvattua videota oli myös lähdetty systemaattisesti hyödyntämään lapsen arjessa ja video oli joissain tapauksissa näytetty myös huoltajille. Haastatteluissa nostettiin esille, että aikuisen läsnäolo ja lapsen ohjaus ovat tärkeässä roolissa kun halutaan opetuksellista tai kuntouttavaa hyötyä tablet-laitteesta. Etäohjausta ja tiedon vaihtamista oli tehty jonkin verran mCoach sovelluksen kautta, lisäksi oli hyödynnetty sähköpostia sekä käyty puhelinkeskusteluja. Toteutuksessa oli ilmennyt haasteita sovellusten kanssa, mutta yhteydenpitoon oli löydetty joustavasti ratkaisuja. Suunnitteluvaiheessa oli tuotu esille halu jakaa kuva- ja videomateriaalia huoltajille, tähän työvaiheeseen ei kaikissa kuntoutusprosesseissa päästy.

Et mä toivoisin sitä että vaikka on väline [tablet-laite], niin me ollaan yhdessä sen välineen äärellä sen lapsen kanssa ja ihmetellään mitä siellä tapahtuu (Toimintaterapeutti)

Toteutuksen arviointia tapahtui haastatteluissa selkeästi. Mentorit kysyivät, miten aikaisemmin suunnitelmat olivat toteutuneet ja haastatteluissa käytiin edellisen haastattelun jälkeisiä tapahtumia läpi. Säännöllinen videon katselu arjessa oli yhdessä kuntoutusprosessissa toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajan kokemuksen mukaan auttanut lasta orientoitumaan viikoittaiseen toimintaterapiaan paremmin. Ai-

neistoista korostuu aktiivisen harjoittelun merkitys lapsen arjessa, ja sen oli koettu tukevan lapsen kehitystä. Aktiivisen arjessa toteutuvan harjoittelun mahdollistavat varhaiskasvattajat ja vanhemmat toimintatavoillaan päivittäisissä toiminnoissa.

Siihen nähen täähän on aivan eri atmosfääreissä tää lapsi ja se on mun mielestä aivan vanhempien ja varhaiskasvattajan ansiota että on noin hyvässä kunnossa että vanhemmat hyvin aktiivisesti pitää yllä. (Toimintaterapeutti)

Yhden varhaiskasvattajan kokemuksen mukaan Eetu-hankkeen aikana toimintaterapeutti oli tullut tutummaksi ja helpommin lähestyttävämmäksi ja yhteistyö oli koettu paremmaksi kuin aikaisemmin. Varhaiskasvattaja joka oli osallistunut toiminta- ja puheterapeutin kanssa toteutettuun lapsen terapiaan, oli kokenut yhteistyön kokonaisvaltaisena ja hyvänä työskentelytapana. Varhaiskasvattajat ja terapeutit toivat esille, että olivat saaneet mentoreiden ohjauksesta lisää ajatuksia, näkökulmia ja saaneet konkreettista apua suunnitteluun. Työparityöskentely oli myös koettu hyväksi.

Etämenetelmien käytöstä yhteydenpito ja tiedon jakamisen välineenä oli vaihtelevia kokemuksia: sovellusten ja välineiden käyttöönotto oli koettu useampaan otteeseen haastavaksi ja aikaa vieväksi. Tablet-laitteita oli kuitenkin hyödynnetty aktiivisesti, ja videoinnin hyödyntämisestä terapiassa ja arjessa tuli esille positiivisia kokemuksia.

Kokeiltujen toimintatapojen yleistämistä toisiin tilanteisiin ja/tai ympäristöihin pohdittiin, mutta varsinaista kokeilua ei ilmennyt selkeästi aineiston perusteella. Yleistämiseen liittyviä ohjaavia kysymyksiä tuli mentoreidenkin puolelta, varhaiskasvattajat ja terapeutit pystyivät pohtia näin toimintatapojen käytettävyyttä muissakin tilanteissa. Yleistäminen oli aineiston perusteella vähäisintä strukturoidun prosessin muihin vaiheisiin verrattuna.

6.2 Emotionaalinen tuki

Emotionaalisen tuen osa-alueen ilmeneminen kirjoitetusta aineistosta on haasteellista analysoida, sillä emotionaalisen tuen keinot ovat hyvin tilannesidonnaisia. Kuitenkin mentorointihaastatteluissa toimintaterapeutit osoittautuivat hyviksi kuuntelijoiksi ja toimivat yhtenäisessä linjassa varhaiskasvattajien kanssa. Toimintaterapeutit myös kuvasivat huoltajien kokemuksia mentoroinneissa, mikä viittasi siihen että he ovat kuunnelleet heitä. Konkreettisesti asiakastyössä toteutuvaa emotionaalista tukea ei voida kirjoitetun tekstin perusteella luotettavasti analysoida.

Eräs toimintaterapeutti ilmaisi useaan otteeseen myös huoltajilla olevan hyvä luottamus toimintaterapiaan ja varhaiskasvatukseen. Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat kävivät avoimesti keskustelua mentoroinneissa. Varhaiskasvattajien ja toimintaterapeuttien välillä vaikutti olevan hyvä luottamus toisiinsa. Kannustamiseen liittyen aineistosta nousi esiin, että toimintaterapeutti oli tukenut ja kannustanut huoltajia kohtaamaan lapsen erityishaasteet. Konkreettisesti terapiaprosessissa huoltajia haluttiin kannustaa näyttämällä videoiden kautta, että lapsen toiminnallisessa suoriutumisessa on tapahtunut kehitystä.

Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat nostavat keskusteluissa vaihtoehtoisia näkökulmia esille keskustelun lomassa suunnitellussa kokeiltavia toimintatapoja. Varhaiskasvattajat tuovat aktiivisesti esiin toimintatapojen mietinnän lomassa, voisivatko kyseiset keinot soveltua päiväkodin arkeen toteutettavaksi. Kuntoutusprosesseissa varhaiskasvattajat ja huoltajat pyytävät suoraan neuvoja ja ohjeistusta, ja toivovat saavansa toimintaterapeutilta neuvontaa. Tämä sopii hyvin OPC interventiomallin kuvaukseen siitä, että suorien neuvojen antamista tulisi välttää. Avun ja tuen tarve tulee kasvattajilta itseltään, mikä myös lisää heidän sitoutumistaan toimintatapojen muuttamiseen ja kannustaa tavoite-orientoituneeseen työskentelyyn. (Graham ym. 2017,225).

6.3 Tiedon vaihtaminen

...Jos on joku muutoksen paikka ja äiti kysyy siihen neuvoo niin nää eihän ne tuu Kelalle näkyväks että mä ohjaan puhelimitse vanhempaa että ne voisitte nyt kokeilla tätä ja tätä ja mietitään näin ja näin ja sitten ne toteuttaa sen mutta eihän Kela saa siitä mitään kun eihän siitä tuu käyntiä eikä sitä kirjata mihinkään.
(Toimintaterapeutti)

Taulukossa 5 on kuvattu aineistosta ilmennyttä tiedon vaihtamista OPC interventiomallin tiedon vaihtamisen viiden osa-alueen (Rodger ym. 2017, 225) mukaan. Aineistossa ei ilmennyt lapsen tyyppilliseen kehitykseen ja yhteisöjen voimavaroihin liittyvää tiedon vaihtamista.

Taulukko 4 Tiedon vaihtamisen ilmeneminen aineistossa

Lapsen tyyppillistä kehittymistä koskeva tiedon vaihtaminen	<ul style="list-style-type: none"> Ei ilmennyt aineistossa
Terveydentilaa ja vammaa koskevan tiedon vaihtaminen	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen terveydentilaa koskevaa keskustelua. Lapsen terveydentilan muutosta koskevaa keskustelua. Vamman/toimintarajoitteen vaikutuksesta yhdessä keskustelu
Tehtävistä suoriutuminen	<ul style="list-style-type: none"> Toimintavalmiuksissa olevia rajoitteita Toimintataidoissa olevia rajoituksia Toimintaympäristön rajoittavia tekijöitä Videoita hyödynnettiin tukemaan lapsen suoriutumista päiväkodissa ja kotona.
Opetus- ja oppimisstrategiat	<ul style="list-style-type: none"> Lapsen kiinnostusta tablet-laitteeseen hyödynnettiin käyttämällä tablet-laitetta lapsen ohjauksessa arjessa. Lapsi oppii mallintamalla: tablet-laitteella videon katselu ja ohjaajan manuaalinen ohjaus oppimisen tukena Keskustelua siitä, että mobiililaitteen hyödyntäminen kuntoutuvana välineenä vaatii aikuisen ohjauksen ja vuorovaikutuksen lapsen kanssa. Kotiharjoitteen jakaminen huoltajille mCoach sovelluksen kautta
Yhteisöjen voimavarat	<ul style="list-style-type: none"> Ei ilmennyt aineistossa

...että vaikka toimintaterapeutti ei olis henkilökohtasesti läsnä mutta pystyttäis puhumaan niistä asioista tai se et mä voin kuvata mitä me tehdään ja toimintaterapeutti sanoo et nyt menee vähän väärin teepä toisella tavalla vaikka itse ei olisi siinä. (Varhaiskasvattaja)

Aineistossa oli jonkin verran keskustelua lasten diagnooseista ja diagnoosin vaikutuksista lapsen taitoihin ja valmiuksiin. Aineistosta tuli ilmi lapsen toiminnalliseen suoriutumiseen liittyvää tiedon jakamista puolin ja toisin. Lapsen toiminnallista suoriutumista oli videoitu, ja videon avulla näytetty vanhemmille osassa kuntoutusprosesseissa. Videoidun toiminnan avulla oli pystytty myös arvioimaan lapsen toiminnallista suoriutumista. MCoach sovellusta oli hyödynnetty lapsen arjessa suoriutumiseen liittyvään tiedon jakamiseen: toimintaterapeutti, varhaiskasvattaja ja perhe pystyivät jakamaan sovelluksen kautta kirjallisessa muodossa tietoa miten terapiassa, päiväkodissa ja kotona oli arki sujunut. Video- ja kuvamateriaalin jakamisessa oli ilmennyt haasteita mCoach sovelluksessa, sitä olisi haluttu hyödyntää enemmän. Eräs toimintaterapeutti kuvasi, että mCoachin kautta yhteydenpito lisääntyi ja kysymysten esittämisen kynnyks madaltui huoltajille ja kasvattajille. Sovelluksen kautta tapahtuvaan lähiverkoston ja terapeutin väliseen tiedon vaihtamiseen ei päästy kaikissa kuntoutusprosesseissa yhtä sujuvasti. Yhteydenpitoon oli hyödynnetty puhelimitse keskustelua, mikä oli koettu toimivammaksi yhdessä kuntoutusprosessissa verrattuna sovelluksen kautta tapahtuvaan viestien lähettelyyn.

Opetus ja oppimisstrategioihin liittyen aineistosta nousi esiin, että kun laitteita käytetään kuntouttavana tai opettavana välineenä, on aikuisen läsnäololla ja lapsen ohjaamisella tärkeä rooli. Lisäksi kuvattiin mallintamisen ja toistokertojen määrän merkitystä ja käytiin keskustelua siitä, miten toistoja arjessa pystytään tablet-laitteita hyödyntämällä lisäämään.

6.4 Johtopäätökset

Opinnäytetyössä oli nimettyä kaksi tutkimustehtävää. Ensimmäisenä tutkimustehtävänä oli selvittää, miten toimintaterapeutti ohjaa etäkuntoutushankkeen aikana vaativaa lääkinällistä kuntoutusta saavien lasten lähiverkostoa. Tarkemmin ohjausnäkökulmaa avattiin toisen tutkimustehtävän kautta, peilaamalla ja tutkimalla yhtäläisyyksiä toteutetun lähiverkoston ohjauksen ja OPC interventiomallin välillä.

OPC interventiomallin osa-alueisiin löytyi yhtäläisyyksiä aineistosta kattavasti (kts. taulukko 3, x=ilmeni aineistossa, - = ei ilmennyt aineistossa). Aineiston kautta nousi esille, että toimintaterapeutin toteuttamassa ohjauksessa näyttäytyy valmentavan ohjaamisen toimintatapoja. Toimintaterapiaprosessi näyttäytyi strukturoidulta ja noudatti OPC interventiomallin mukaisia vaiheita. Toimintaterapeutit toivat esille tarjoavansa emotionaalista tukea erityisesti läsnä olevan kuuntelun, empatian, erilaisten näkökulmien esille tuomisen, neuvonnan sekä kasvattajien kannustamisen kautta. Tiedon vaihtamisen osalta korostuivat keskustelut lapsen terveydentilasta ja siinä olevista haasteista, lapsen suoriutumiseen liittyvä tiedonjakaminen sekä erilaisista opetus- ja oppimisstrategioista keskustelu. Lapsen normaalista kehityksestä ja yhteisöjen voimavaroista keskusteleminen sen sijaan jää vähäisemmäksi. Varhaiskasvattajien rooli ilmeni pääosin aktiivisena ja yhteistyö toimintaterapeuttien kanssa kulki hankkeen aikana pääosin yhtenäisessä linjassa. Etämenetelmien hyödyntämisestä toimintaterapeutin ja lapsen lähiverkoston välisenä yhteydenpitovälineenä oli vaihtelevia kokemuksia ja yhteydenpitoon oli osallistunut vaihtelevasti lähiverkoston jäseniä. Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat kuvasivat heidän yhteistyön parantuneen EETU-hankkeen aikana.

Taulukko 5 Aineiston ja OPC interventiomallin väliset yhtäläisyydet

Strukturoitu prosessi: Tavoitteen asettelu				
Yhteistyössä tehty toiminnan analysointi (Arviointi)	Toivottu suoriutumisen taso (tavoitteet)	Estävät ja mahdollistavat tekijät (Yksilö, ympäristö ja toiminnan tasolla)	Huoltajan/ Varhaiskasvattajan tuen tarve	
X	X	X	X	
Strukturoitu prosessi loput vaiheet				
Vaihtoehtojen miettiminen	Toimintatapojen Suunnittelu	Toteutus	Toteutuksen arviointi	Yleistäminen
X	X	X	X	X
Emotionaalinen tuki				
Kuuntelu	Empatia	Vaihtoehtoiset näkökulmat	Neuvonta	Kannustaminen
X	X	X	X	X
Tiedon jakaminen				
Lapsen tyypillinen kehitys	Terveystila ja vamma(t)	Tehtävistä suoriutuminen	Opetus- ja oppimisstrategiat	Yhteisöjen voimavarat
-	X	X	X	-

7 Pohdinta

Tulosten ryhmittely strukturoituun prosessiin, emotionaaliseen tukeen ja tiedonvaihtamiseen ei ollut yksiselitteistä. Strukturoitu prosessi kuvasi OPC interventiomallissa toimintaterapiaprosessin etenemistä ja emotionaalisen tuen ja tiedon vaihtamisen keinot taas toteutuvat toimintaa mahdollistavina toimintatapoina prosessin sisällä (Graham ym. 2017, 223). Oli haasteellista irrottaa aineistosta ilmaisuja vain yhteen osa-alueeseen. Tämä näkyy tuloksissakin siinä mielessä, että strukturoidun prosessin alaisuuteen löytyi eniten yhtäläisyyksiä toimintaterapeuttien toteuttaman ohjauksen kanssa. Jälkeen päin mietittynä jaottelun olisi voinut ensin tehdä strukturoidun pro-

sessin mukaisesti ja sen jälkeen ryhmitellä vielä selkeästi strukturoidun prosessin eri vaiheet emotionaalisen tuen ja tiedon vaihtamiseen.

Vaikka OPC interventio mallin avulla pyritään tukemaan lapsen toiminnallista suoriutumista, keskittyy se vankasti kasvattajan ohjaamiseen ja kasvattajan kanssa keskusteluun. Lapsen rooli ja osallisuus intervention kuvauksessa jää välillä etäiseksi, lapsen toiminnallisesta suoriutumisesta kyllä mainitaan joka käänteessä ja sitä halutaan edistää intervention avulla. Keskustelu kuitenkin suunnataan hyvin vahvasti kasvattajien suuntaan. Interventiomallissa kuvataan, että OPC rinnalla olisi hyvä hyödyntää lapsilähtöisempiä keinoja esimerkiksi tavoitteen asettelussa (Graham ym 2017,213). OPC huomioi lähiverkoston ohjauksen tärkeyden, mutta lasta ei siitä huolimatta saisi unohtaa. Lapsen kokonaisvaltainen kuntoutus edellyttää hänen itsensäkin kuulemisen (Kauppila, Sipari & Suhonen-Polvi 2017, 112). OPC kuvaa että ideaalitulanteessa tavoitteet ovat yhtenäiset lapsen ja kasvattajan näkökulmasta (Graham ym 2017,213). Lapsen roolia ja osallisuutta ei lähdetty tässä opinnäytetyössä analysimaan tarkemmin, mutta sen merkitystä ei kokonaisvaltaisessa ohjauksessa tule unohtaa. Lasten kuntoutuksessa halutaan kuitenkin pääsääntöisesti mahdollistaa lapsen itsenäinen osallistuminen arjen tärkeisiin toimintoihin (Rodger & Kennedy-Behr 2017,5).

OPC interventiomallia kuvataan interventioksi, jonka avulla autetaan kasvattajia saavuttamaan omat ja lapsen toiminnallisen suoriutumisen tavoitteet. Työskentelytapa on keskustelevala, tavoite-orientoitunut ja toimintaterapeutin pyrkimyksenä on tukea kasvattajia löytämään keinoja ja toimintatapoja, miten tukea lapsen toiminnallista suoriutumista arjessa. (Graham ym. 2017, 209-210.) Mentorointihaastatteluissa toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat pääsivät keskustelemaan hyvin tavoite-orientoituneesti lasten kuntoutusprosesseista. Mentorit auttoivat työpareja käsittelemään ja toisaalta myös pysymään prosessissa mukana. Kuinka paljon aikaa terapeuteilla ja varhaiskasvattajilla olisi ollut käytettävissä keskusteluun lapsen tavoitteista ja keinoista niiden saavuttamiseksi ilman EETU-hankkeen mentorointeja, ja miten se olisi vaikuttanut heidän yhteistyöhönsä, on mielenkiintoinen näkökulma. Päiväko-

din hetkinen arki ja toimintaterapeuttien työmäärät luovat haasteita yhteisen suunnittelu ja keskusteluajan löytymiselle.

Perheen osallisuutta ja kokemuksia ei tässä aineistossa heidän itsensä kuvaamina tullut esiin. Toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat kyllä keskustelivat perheen näkemyksistä, mutta niissä täytyy muistaa että he kuvaavat omaa tulkintaansa perheen puheista ja kokemuksista. Aineisto antoi kuitenkin kattavasti tietä toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajan näkökulmista ja kokemuksista heidän itsensä kuvaamina. Perheen kokemukset olisivat olleet mielenkiintoinen lisä, ja antaneet myös laajemman ymmärryksen siitä, miten arki lasten kanssa sujuu sekä miten he olivat kokeneet yhteistyön toimintaterapeutin ja varhaiskasvatuksen kanssa.

Opinnäytetyö rajattiin koskemaan nimenomaan toimintaterapeuttien toteuttamaa ohjausta ja tarkemmin kuvattuna lähiverkoston ohjausta. Hankkeen mentorien vaikutusta ei tarkastelu tässä työssä, mutta sen vaikutus kuntoutusprosesseja koskevaan keskusteluun sekä toimintaterapeutin ja varhaiskasvattajien tekemiin valintoihin tulee muistaa. Hankkeen mentorit ohjasivat, tukivat ja toivat ideoita haastateltaville prosessin aikana. Erillisen opinnäytetyön olisi voinut tehdä mentorointiohjauksesta ja siitä, miten haastateltavat kokivat mentorointien tukevan heitä etämenetelmien keiluissa ja keskinäisessä yhteistyössä. Aineistoa päätettiin analysoida toimintaterapeuttien toteuttaman ohjauksen näkökulmasta ja rajauksessa pysyttiin.

7.1 Opinnäytetyön luotettavuus

Kylmä ja Juvakka (2007, 127) nostavat esille neljä laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteeriä. Ne ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Kyseiset kriteerit on muodostettu synteessinä eri tutkijoiden näkemyksistä. **Uskottavuudella** tarkoitetaan niin tutkimuksen kuin tulostenkin uskottavuutta, sekä uskottavuuden osoittamista. Tutkimustulosten tulee vastata tutkimukseen osallistuneiden käsityksiä. (Mts. 2007, 127-128). Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat mentorointi-

haastatteluihin osallistuneet toimintaterapeutit ja varhaiskasvattajat. Opinnäytetyön tavoitteena oli kuvata toimintaterapeuttien toteuttamaa ohjausta ja aineiston perusteella pyrittiin ymmärtämään haastateltavien toteuttamaa ohjausta ja keskinäistä yhteistyötä. Uskottavuutta ja haastateltavien ymmärtämistä olisi parantanut, jos työn tekijä olisi kuunnellut kaikki haastatteluaineistot äänitetyssä muodossa. Nyt suurin osa aineistosta käytiin läpi teksti muodossa. Äänenpainot olisivat elävöittäneet tekstiä ja antaneet kenties enemmän tietoa toimintaterapeuttien emotionaalisen tuen tarjoamisesta. Keskustelut ja palaverit samaa aineistoa, eri näkökulmasta tutkivien kanssa vahvistivat uskottavuutta ja toivat aineistoon yleisesti laajemmin näkökulmaa. Tuloksiin on nostettu suoria lainauksia aineistosta kuvaamaan ilmiötä, joista välittyy suoraan kohderyhmän kokemukset ilmiöstä.

Vahvistettavuus on osa koko tutkimusprosessia. Toisen tutkijan pitää voida seurata prosessin kulkua pääpiirteittäin raportista. Vahvistettavuuden kuvataan olevan kuitenkin osin ongelmallista laadullisessa tutkimuksessa, koska toinen tutkija ei välttämättä päädy edes saman aineiston kautta samaan tulkintaan. Erilaiset tulkinnat eivät aina merkitse luotettavuusongelmaa, sillä erilaiset tulkinnat tutkimuskohteesta lisäävät kuitenkin ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. (Mts. 129). Opinnäytetyön vaiheet on kuvattu opinnäytetyön toteutuksessa.

Refleksiivisyyden edellytyksenä on, että tutkimuksen tekijä on tietoinen omista lähtökohdista tutkimuksen tekijänä. Käytännössä tämä siis tarkoittaa, kuinka tutkimuksen tekijä arvioi oman vaikutuksensa käsiteltävään aineistoon sekä tutkimusprosessiin. (Mts 129). Opinnäytetyön tekijä on aloitteleva tutkija, ja tämä on hyvä huomioida myös sisällönanalyysin tulosten tulkinnan yhteydessä. Opinnäytetyö on tehty yksin, mikä on myös huomioitava tuloksia ja johtopäätöksiä lukiessa. Tekijä on tullut EETU-hankkeen ulkopuolelta, ja tekijä ei ole osallistunut aineiston hankintaan. Tämä antoi hyvän etuoikeuden aineiston tarkasteluun ulkopuolisin silmin.

Siirrettävyys tarkoittaa tulosten siirrettävyyttä samankaltaisiin tilanteisiin. Tutkimuksen tekijän tulee kuvata tutkimuksen osallistuja ja ympäristöt, niin lukija pystyy arvioimaan tulosten siirrettävyyttä. (Mts. 129).

7.2 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyön tulee noudattaa hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Näiden hyvien käytäntöjen noudattaminen mahdollistaa opinnäytteen eettisen hyväksynnän ja vaikuttaa myös työn luotettavuuteen. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on kirjannut tutkimusetiikan näkökulmasta keskeiset lähtökohdat hyvälle tieteellisen käytännölle, kuviossa 3 nämä lähtökohdat tiivistettynä. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6).

Tiedeyhteistön tunnustamat toimintatavat	Rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus koko prosessin ajan	Tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaiset ja eettiset tiedonhankinta, tutkimus- ja arviointimenetelmät	Kunnioitetaan muiden tutkijoiden tekemää työtä, asianmukainen lähdeviittaus
Tutkimusluvut	Kaikkien tutkimukseen osallistuvien osapuolten yhteisymmärrys oikeuksista, vastuista, velvollisuuksista, aineiston käytöstä ja säilytyksestä	Tutkijat pidättäytyvät kaikista sellaisista arviointi- ja päätöksentekotilanteista, jos on syytä epäillä heidän olevan esteellisiä	Tutkimusorganisaatio noudattaa hyvää henkilöstö ja taloushallintoa. Otetaan tietosuojaa kysymykset huomioon

Kuvio 4 Hyvän tieteellisen käytännön keskeiset lähtökohdat (mukailleen Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6)

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii EETU-hanke. Hankkeen puolesta tutkimusluvut oli hoidettu asiallisesti kuntoon. Aineistoja on käsiteltyä anonymiteettiä kunnioittaen, ja pienen kohderyhmän takia suorissa lainauksissa ei ole eritelty toimintaterapeutteja ja varhaiskasvattajia tai minkä vaiheen haastattelusta lainaukset on otettu. Valinnat on tehty tietoisesti, ja niillä halutaan kunnioittaa ja turvata haastatteluihin osallistujia. Tunnistetiedot on häivytetty

aineistosta. Kylmä ja Juvakka (2007, 154) kuvaavat että tekijän tulee raportoida tutkimukseen osallistuneiden kuvaus ilmiöstä niin totuudenmukaisesti kuin on mahdollista, samalla pitää muistaa haastateltavien suojele.

7.3 Jatkotutkimus

Opinnäytetöissä on viimeaikoina käytetty OPC interventiomallin teoriaa enenevässä määrin. Tässä opinnäytetyössä etsittiin yhtäläisyyksiä toimintaterapeuttien toteuttamasta ohjauksesta ja OPC interventiomallin väliltä. OPC interventiomallin systemaattinen ohjaus toimintaterapeuteille ja sen jälkeisten käyttökokemusten analysointi a)toimintaterapeuttien ja b)valmennettavana olevien kasvattajien näkökulmasta antaisi lisätietoa mallin toimivuudesta ja soveltuvuudesta käytännön työhön. Myös sen näkökulman tutkiminen, että miten mallin käyttöönotto vaikuttaa lapsen rooliin terapiassa olisi tärkeä tutkia enemmän. Kuntoutuksen lapsilähtöisyyden ei tule kärsiä vaikka lähiverkoston osallisuutta lisättäisiin.

Varhaiskasvattajat ja toimintaterapeutit kuvailivat heidän välisen yhteistyön positiivisena kokemuksena. Etämenetelmien tekniset haasteet eivät aina mahdollistaneet sujuvaa viestintää, mutta osapuolet hyödynsivät yhteydenpitoon vaihtoehtoisia menetelmiä ja lopputuloksena oli kuitenkin vuorovaikutuksen lisääntyminen. Etämenetelmissä oleellista on tietoturvan lisäksi käyttäjälähtöisyys. Välineiden tarkoitus on helpottaa käytävää vuorovaikutusta, eikä tehdä siitä vaikeampaa. Tämä näkökulman huomioiminen sovellusten kehittämisessä on erittäin tärkeää, kun kehitetään asiakaskäyttöön tarkoitettuja sovelluksia. Mielenkiintoinen tutkimuksen kohde voisi olla, mitä kuntoutusta saavat asiakkaat toivoisivat sovelluksilta ja minkälaiset toimintatavat olisivat heidän näkökulmastaan helppo ottaa käyttöön arjessa.

Mentorit kulkivat hankkeen aikana toimintaterapeuttien ja varhaiskasvattajien rinnalla. He ohjasivat työpareja eteenpäin EETU-hankkeessa ja olivat tukena heille. Haastateltavat olivat tyytyväisiä mentorointeihin ja kokivat ne hyödyllisiksi. Mento-

reiden ohjauksen vaikutuksen tutkiminen olisi niin ikään ollut mielenkiintoinen näkökulma hankkeen aineistoon. Voisiko etämentorointi olla tukena työelämässä oleville toimintaterapeuteille ja voisiko se toimia tukena elinikäisen oppimiseen ja ammatillisen kasvuun?

Lähteet

Ahmadi Kahjoogh, M., Rassafiani, M., Dunn, W., Ali Hosseini, S. & Akbarfahimi, N. 2016. Occupational Performance Coaching: A descriptive Review of Literature. New Zealand Journal of Occupational Therapy, Vol.63(2), 45-49. Viitattu 21.3.2018. www.janet.finna.fi – EBSCO.

Eetu – Etäkuntoutuksen menetelmistä tukea lasten toimintaterapian verkostotyöhön. 2016. Verkkosivut. Viitattu 11.2.2018. <http://www.kela.fi/eetu-etakuntoutuksen-menetelmista-tukea-lasten-toimintaterapian-verkostotyohon-jamk>

Etäkuntoutus –hanke. 2017. Kansaneläkelaitos. Verkkosivusto. Viitattu 11.2.2018. <http://www.kela.fi/etakuntoutus-hanke>

Gibbs V. ja Toth-Cohen S. 2011. Family-Centered Occupational Therapy and Telerehabilitation for Children with Autism Spectrum Disorder. Occupational Therapy In Health Care 25 (4): 298-314. https://www.researchgate.net/profile/Varleisha_Gibbs/publication/253647161_Family-Centered_Occupational_Therapy_and_Telerehabilitation_for_Children_with_Autism_Spectrum_Disorders/links/55073d7c0cf2d7a281236638/Family-Centered-Occupational-Therapy-and-Telerehabilitation-for-Children-with-Autism-Spectrum-Disorders.pdf

Graham, F., Rodger, S. Ja Kennedy-Behr, A. 2017. Occupational Performance Coaching (OPC): Enabling Caregivers' and Children's Occupational Performance. Julkaisussa: Rodger, S. & Kennedy-Behr, A. 2017. Occupation-Centered Practice with Children: A practical Guide for Occupational Therapists. 2nd edition. E-kirja. www.janet.finna.fi - EBSCO, 209-230.

Hanhela, A. 2012. Yhteisen asiantuntijuuden äärellä, lähiverkoston ohjaus lasten toimintaterapiassa. Opinnäytetyö. Oulunseudun ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.3.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201204114310>

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Ruski-Pyykkönen, M. 2013. Toiminnan voimaa, toimintaterapia käytännössä. 3 uud. p. Porvoo : Bookwell.

Heiskanen T. 2016. Etätoimintaterapia. Julkaisussa: Salminen, A., Hiekkala S. ja Stenberg J. 2016. Etäkuntoutus. Helsinki : Kelan tutkimus. Verkkojulkaisu. Viitattu 2.3.2018. <http://www.kela.fi/documents/10180/0/Et%C3%A4kuntoutus/4a50ddb8-560c-47b4-94ed-09561f6981df> , 160-184.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 15-16.p. Helsinki : Tammi.

Hui, C. 2013. Using Occupational Performance Coaching to target teachers' perception of their own performance, satisfaction, and self-efficacy in supporting the self-regulation of their students: A pilot study. Thesis of the degree of master's of science. McGill University, Montreal, Quebec. Viitattu 21.3.2018. <http://digitool.library.mcgill.ca/thesisfile122983.pdf>

Hyvä teteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 2012. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Verkkojulkaisu. Viitattu 6.3.2018. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Kauppila, J., Sipari, S. ja Suhonen-Polvi, H. 2016. Lapsen kokonaiskuntoutus kehitysympäristössään. Julkaisussa: Autti-Rämö, I., Salminen A., Rajavaara, M. ja Ylinen, A. 2016. Kuntoutuminen. Helsinki : Duodecim, 110-121.

KEKL 566/2005. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista. Voimaantulo 2005. Viimeisin muutos 2017. Viitattu 10.3.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050566>

Kelan avoterapiastandardi. 2015. Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiat. Kansaneläkelaitos, terveysosasto, Kuntoutustyöryhmä. Verkkojulkaisu. Viitattu 10.3.2018. http://www.kela.fi/documents/10180/1453705/A_std_2015_paivitys_092014.pdf/0bdbfefd-4434-4ba0-a7b0-a44ed9b36d21

Ketonen, I. & Suomunen, S. 2017. Vanhempien käsityksiä perhekeskeisen työtteen toteutumisesta lapsensa toimintaterapiassa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.3.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017060913176>

Koivikko, M. & Sipari, S. 2006. Lapsen ja Nuoren hyvä kuntoutus. Helsinki : Vajaaliikkeiden Kunto Ry.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki : Edita Prima Oy.

Männistö, E. & Voutilainen, O. 2017. "Ensin arkiset asiat rullaamaan ja sitten nippelinappeli-jutut", Aivovamman saaneen lapsen toimintaterapia vanhempien kuvaamana. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 6.3.2018. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201702041985>

Occupational therapy practice framework: Domain and process. 2014. American Occupational Therapy Association. 3rd edition. American Journal of Occupational

Therapy. Vol. 68. Viitattu 6.3.2018. <http://dx.doi.org/10.5014/ajot.2014.682006>, S1-S48.

Polatajko, J., H., Davis, J., Stewart, D., Cantin, N., Amoroso, B., Purdie, L. & Zimmerman, D. 2007. Specifying the domain of concern: Occupation as core. Julkaisussa. Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision For Health, Well-Being, and Justice Through Occupation. Ottawa : Canadian Association of Occupational Therapists cop, 13-27.

Rodger, S. & Keen, D. 2017. Child and Family-centred Service Provision. Julkaisussa: Rodger, S. ja Kennedy-Behr, A. Occupation-Centered Practice with Children: A practical Guide for Occupational Therapists. E-kirja. www.janet.finna - EBSCO, 45-71.

Rodger, S. & Kennedy-Behr, A. 2017. Introduction to Occupation-centred Practice for children. Julkaisussa: Rodger, S. & Kennedy-Behr, A. Occupation-Centered Practice with Children: A practical Guide for Occupational Therapists. E-kirja. www.janet.finna - EBSCO, 1-20.

Salminen, A., Hiekkala, S., & Stenberg, J. 2016. Etäkuntoutus. Helsinki : Kelan tutkimus. Verkkojulkaisu. Viitattu 28.2.2018. <http://www.kela.fi/documents/10180/0/Et%C3%A4kuntoutus/4a50ddb8-560c-47b4-94ed-09561f6981df>

Salminen, A., Heiskanen, T., Hiekkala, S., Naamanka, J., Stenberg, J. & Vuononvirta, T. 2016. Etäkuntoutuksen ja siihen liittyvien termien määrittelyä. Julkaisussa: Salminen, A., Hiekkala, S., & Stenberg, J. 2016. Etäkuntoutus. Helsinki : Kelan tutkimus. Verkkojulkaisu. Viitattu 28.2.2018. <http://www.kela.fi/documents/10180/0/Et%C3%A4kuntoutus/4a50ddb8-560c-47b4-94ed-09561f6981df>

Townsend E., A., Beagam, B., Kumas-Tan, Z., Versnel, J., Iwama, M., Landry, J., Stewart D. & Brown, J. 2007. Enabling: Occupational therapy's core competency. Julkaisussa: Townsend E., & Polatajko, H. 2007. Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision For Health, Well-Being, and Justice Through Occupation. Ottawa : Canadian Association of Occupational Therapists cop, 87-136.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki : Tammi.

Uusi linjaus: Terveystenhuollon etäpalvelut rinnastetaan perinteisiin vastaanottokäynteihin. 2015. Tiedote Sosiaali ja terveystenministeriö. Viitattu 1.5.2018. http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/uusi-linjaus-terveydenhuollon-etapalvelut-rinnastetaan-perinteisiin-vastaanottokaynteihin